

WILLEM DE MEYER

ANDREAS STYNEN

Lieven De Meyer, *Willem De Meyer. Hij leerde zijn volk zingen*
Antwerpen, Polemos, 2019, 142 pp. ISBN 9789493005082

Bij Polemos, de uitgeverij die Vlaamse natievorming tot haar missie rekent, verscheen een nieuwe biografie van Willem De Meyer (1899-1983), wellicht de belangrijkste en zeker de bedrijvigste propagandist van het Vlaamse lied. Het is kleinzoon Lieven De Meyer die zich ‘als blijk van respect voor je werk’ door het lijvige archief van ‘Bompa’ een weg baande om zo tot een portret van ‘de bezieler van de Vlaamse liedbeweging’ te komen. De auteur was zonder meer een bevoorrechte getuige: tal van interessante anekdotes en observaties, vooral over De Meyers duizenden optredens in alle uithoeken van Vlaanderen, blijven voor andere onderzoekers moeilijk toegankelijk. Het pleit voor de schrijver dat hij niet heeft gepoogd om deze familiale band te verdoezelen. Toch is de korte afstand niet zonder problemen. De biografie is namelijk in de eerste plaats een eerbetoon, met daarbij een behoorlijk gekleurde inschatting van bepaalde keuzes en gebeurtenissen. Dit opzet blijkt al uit de structuur van het boek, dat een dubbel voorwoord laat volgen door twee getuigenissen en afsluit met merkwaardige ‘brieven aan mijn voorouders’, waarin de auteur zich rechtstreeks tot

drie generaties De Meyer richt. Aan Willem richt hij de veelzeggende verzuchting “*Er lopen daar in de Hemel heiligen rond die minder mirakels op hun conto hebben*”.

Drie generaties, inderdaad: hoewel de titel enkel naar Willem De Meyer verwijst, bevat deze publicatie ook van diens vader Frans (1876-1948) en grootvader Hendrik (1837-1900) een uitgebreide levensschets. De behandeling in afzonderlijke delen zorgt voor sprongen heen en terug in de tijd en sporadische herhalingen. Wellicht gezien de schaarse informatie is zeker het relaas van Hendrik, pauselijk zoeaaf in de late jaren 1860, behoorlijk geromantiseerd; door het ontbreken van noten heeft de lezer alleszins het raden naar de verhouding tussen gedocumenteerde beweringen enerzijds en veronderstellingen anderzijds. Wel voorziet Lieven De Meyer, als gewezen leraar geschiedenis, doorheen het boek veel context en randinformatie, soms minder relevant maar dankzij het geschetste tijdsbeeld doorgaans een troef voor de leesbaarheid. Opvallend is de keuze om in de biografieën van Hendrik en Frans zowel momenten van zang en muziek als van moeizame taalverhoudingen te verweven. Die passages lijken opgezet om het beeld van een doorlopende erfelijke lijn te bevestigen: op ‘een genetisch cadeautje’ meer of minder – haast altijd via mannelijke afstamming – kijkt de auteur niet.

De motivatie om het boek als een drieluik op te vatten, overtuigt niet helemaal; over Willem De Meyer zelf valt immers ruimschoots voldoende te zeggen. Met zijn uitgebreide netwerk, tientallen publicaties en duizenden optredens en zangstondes – kortom, zijn alomtegenwoordigheid – was hij zonder meer een sleutelfiguur in de (culturele) uitbouw van het Vlaams-nationalisme, en dat in het interbellum (onder meer met de start van het Vlaams Nationaal Zangfeest

in 1933) én tijdens de naoorlogse heropleving. Ook los van de Vlaamse beweging mag De Meyers impact trouwens allerm minst worden onderschat: zowel zijn liedbundels als muzikale activiteiten in het onderwijs, leger, vakantiecampen en de openbare omroep bereikten ook buiten de klassieke flamin-gante middens een breed publiek. Niettemin bestendigt dit boek in de eerste plaats het beeld van ‘de Vlaamse Bard’ en diens ‘apostolaat’. Discussies over de muzikale positionering en voorkeuren gaat deze biografie uit de weg, hoewel De Meyers opvattingen over het (volks)lied tot felle conflicten leidden, binnen én buiten het Algemeen Nederlands Zangverbond (ANZ). De lezer moet het stellen, in de afsluitende brief, met een subtiele verwijzing naar De Meyers irritatie over popmuziek, en dat terwijl zeker diens naoorlogse activiteiten in een tijd van radicale vernieuwingen in de (populaire) muziek alerm minst voor de hand lagen.

De keuze om in een biografie meer nadruk op één perspectief te leggen, hier het nationale, is natuurlijk legitiem. Vanuit wetenschappelijk oogpunt is het echter jammer dat Lieven De Meyer zich bij zijn onderzoek met een beperkte, veeleer apologetische bibliografie tevreden stelde. Van recente historische inzichten over de Vlaamse beweging is amper een spoor. Dat de gebroeders Van Raemdonck nog altijd ‘in mekaars armen’ sneuvelen, is dan nog niet het grootste probleem. De voorstelling van collaboratie en repressie is daarentegen van een heel andere orde. Er is veel aandacht voor de oorlogsjaren en de naschokken ervan, maar termen als ‘genadeloze repressie’ en ‘gerechtelijke vau-deville’ zijn veelzeggend: het opzet van deze passages lijkt om De Meyers veroordeling in 1948 als een onterechte afrekening te presenteren. De biograaf-kleinzoon benadrukt hoe zelfs een optreden op het NSB-Zangfeest van 1942 hooguit als een teken van ‘naïvi-

teit’ van de fundamenteel apolitieke bard mag worden gezien. Aansluitingen bij het VNV en bij Volk en Kunst, die Jan Dewilde al in de *Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging* aanhaalde, blijven (gemakshalve?) onvermeld. Liever verwijst de auteur naar correspondentie van Willems Waalse echtgenote en citeert hij uitgebreid uit een brief van de (veroordeelde) Karel Peeters om zijn grootvader boven elke verdenking te stellen. Tegelijkertijd lijkt Lieven De Meyer met een zekere gretigheid ánderen op een fout oorlogsverleden te willen wijzen, zoals ‘de socialistisch gezinde germanist’ Antoon Jacob, Antwerps burgemeester Camille Huysmans of Waalse rattachisten. Dit gekende discours van een repressie zonder maat of einde haalt iedere wetenschappelijke ambitie onderuit.

Tegenover de rancune die het relaas van jaren ‘40 kleurt, staat de vaststelling dat Willem De Meyer vanaf ongeveer een decennium nadien een opmerkelijke maatschappelijke welwillendheid te beurt viel: hij richtte tientallen concerten voor het NIR en later de BRT in, gaf sinds 1961 zangles aan talloze Belgische rekruten, werd op een ereplek op het Schoonselhof begraven en ontving wellicht zelfs twee hoge onderscheidingen van de Belgische overheid. Zo ontstaat een wat paradoxale spreidstand waarmee de auteur weinig blijf weet. Kortom, op een evenwichtige biografie van De Meyer is het nog wachten. Maar de onderzoeker die zich hieraan waagt, vindt bij kleinzoon Lieven boeiend materiaal – op voorwaarde dat hij/zij door het hagiografische opzet kan kijken.